

Politika EU v oblasti životního prostředí

(ekologická/environmentální politika EU)

Hospodářské politiky Evropské unie

Mgr. Ing. Mgr. Hana Cejpek Musilová

Vznik a vývoj evropské politiky životního prostředí

- ▶ **1972** v návaznosti na první konferenci OSN o životním prostředí **zasedání Evropské rady v Paříži** - je nutné vytvořit politiku životního prostředí Společenství na podporu hospodářského rozvoje + výzva k sestavení akčního programu
- ▶ **Jednotný evropský akt z roku 1987** začlenil do tehdejší smlouvy novou hlavu nazvanou „*Životní prostředí*“
- ▶ stala se právním základem společné politiky životního prostředí a jejím cílem bylo zachování kvality životního prostředí, ochrana lidského zdraví a zajištění racionálního využívání přírodních zdrojů

Vznik a vývoj evropské politiky životního prostředí

- ▶ **Následující revize Smlouvy posílily závazek** Společenství v oblasti ochrany životního prostředí a rovněž úlohu Evropského parlamentu v rozvíjení politiky životního prostředí
- ▶ **Maastrichtskou smlouvou (1993)** byla z životního prostředí učiněna oficiální oblast politiky EU, byl zaveden postup spolurozhodování a hlasování kvalifikovanou většinou v Radě se stalo obecným pravidlem
- ▶ **Amsterodamská smlouva (1999)** zavedla povinnost začlenit ochranu životního prostředí do všech odvětvových politik EU, a to v zájmu podpory udržitelného rozvoje
- ▶ **Lisabonská smlouva (2009)** specifický cíl - „*boj proti změně klimatu*“ a také udržitelný rozvoj ve vztazích se třetími zeměmi
- ▶ Právní subjektivita nově umožnila EU uzavírat mezinárodní dohody

Současný právní základ

- ▶ **Čl. 7 SFEU:** Evropská unie **zajišťuje soudržnost** mezi svými jednotlivými politikami a činnostmi s přihlédnutím ke všem svým cílům a **v souladu se zásadou svěřené pravomoci**
- ▶ **Čl. 11 SFEU:** Požadavky na ochranu životního prostředí musí být zahrnuty do vymezení a provádění politik a činností EU, zejména s ohledem na podporu udržitelného rozvoje (*rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů*)
- ▶ EU má pravomoc jednat ve všech oblastech politiky životního prostředí jako je
 - ▶ znečištění ovzduší a vody
 - ▶ nakládání s odpady
 - ▶ změna klimatu
- ▶ oblast působnosti EU pro přijímání opatření je omezena **zásadou subsidiarity** a požadavkem na **jednomyslné přijetí v Radě** v oblastech fiskálních záležitostí, územního plánování, využívání půdy, hospodaření s vodními zdroji, volby zdrojů energie a struktury dodávek energie

Právní základ

- ▶ Evropský parlament a Rada **řádným legislativním postupem** po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem a Výborem regionů rozhodnou, jakou činnost bude EU vyvíjet, aby bylo **dosaženo cílů uvedených v článku 191 SFEU**
- ▶ Rada přijme **zvláštním legislativním postupem** a po konzultaci s Evropským parlamentem, Hospodářským a sociálním výborem a Výborem regionů **jednomyslně**:
 - ▶ předpisy především fiskální povahy;
 - ▶ opatření významně ovlivňující volbu členského státu mezi různými energetickými zdroji a základní skladbu jeho zásobování energií
 - ▶ opatření týkající se
 - územního plánování
 - hospodaření s vodními zdroji nebo týkající se přímo nebo nepřímo dostupnosti vodních zdrojů
 - využívání půdy, s výjimkou hospodaření s odpady

Pravomoci EU

▶ Výlučná pravomoc

- ▶ čl. 3 odst. 1 písm. d) SFEU: Unie má výlučnou pravomoc v oblasti **zachování biologických mořských zdrojů v rámci společné rybářské politiky**

▶ Sdílená pravomoc

- ▶ čl. 4 odst. 1 písm. e) SFEU: **životní prostředí**
 - ▶ čl. 4 odst. 1 písm. d) SFEU: **zemědělství a rybolov, vyjma zachování biologických mořských zdrojů**
 - ▶ čl. 4 odst. 1 písm. i) SFEU: **energetika**
 - ▶ čl. 4 odst. 1 písm. k) SFEU: společné otázky bezpečnosti v oblasti **veřejného zdraví**, pokud jde o hlediska vymezená v této smlouvě (SFEU)
-
- ▶ Aniž jsou dotčena určitá opatření Unie, **členské státy financují a provádějí politiku** v oblasti životního prostředí (čl. 192 odst. 4 SFEU)
 - ▶ Čl. 193 ochranná opatření přijatá podle článku 192 SFEU nejsou překážkou tomu, aby každý členský stát **zachovával nebo zavedl přísnější ochranná opatření**
 - ▶ Tato opatření musí být **slučitelná se Smlouvami**.
 - ▶ Oznamují se Komisi

Cíle politiky

- ▶ **články 191 až 193** Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU)
- ▶ Politika EU v oblasti životního prostředí přispívá k sledování následujících cílů:
 - ▶ **zachování, ochrana a zlepšování kvality životního prostředí**
 - ▶ **ochrana lidského zdraví**
 - ▶ **uvážlivé a racionální využívání přírodních zdrojů**
 - ▶ podpora opatření na mezinárodní úrovni určených k řešení regionálních a celosvětových problémů životního prostředí, a zejména **boj proti změně klimatu**
- ▶ Při přípravě politiky v oblasti životního prostředí přihlíží Unie k:
 - ▶ dostupným **vědeckým a technickým údajům**
 - ▶ podmínkám životního prostředí v různých regionech Unie
 - ▶ možnému **prospěchu a nákladům plynoucím z činnosti nebo nečinnosti**
 - ▶ hospodářskému a sociálnímu rozvoji Unie jako celku a vyváženému rozvoji jejích regionů

Zásady

- ▶ Zakotvené v čl. 191 odst. 2 SFEU
- ▶ Politika EU v oblasti životního prostředí je zaměřena na **vysokou úroveň ochrany**, přičemž přihlíží k **rozdílné situaci v jednotlivých regionech Unie**
- ▶ **zásada obezřetnosti** (předběžné opatrnosti)
- ▶ **zásada prevence**
- ▶ **Nápravy/odstraňování znečištění životního prostředí u zdroje**
- ▶ **zásada „znečišťovatel platí“**

Víceleté akční programy

- ▶ Evropský parlament a Rada přijímají řádným legislativním postupem po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem a Výborem regionů **všeobecné programy činnosti**, v nichž stanoví **přednostní cíle, kterých má být dosaženo**
- ▶ stanoví rámec pro budoucí opatření ve všech oblastech politiky životního prostředí
- ▶ jsou začleněny do horizontálních strategií
- ▶ přihlíží se k nim při mezinárodních jednáních o životním prostředí
- ▶ jsou prováděny

Budoucnost environmentální politiky EU

- ▶ **European Green Deal - Zelená dohoda pro Evropu**
- ▶ Boj proti změně klimatu a zhoršování životního prostředí
- ▶ Zelená dohoda pro Evropu má Unii transformovat na moderní, konkurenceschopnou ekonomiku, jež účinně využívá zdroje a kde:
 - ▶ se do roku 2050 dosáhne nulových čistých emisí skleníkových plynů
 - ▶ bude hospodářský růst oddělený od využívání zdrojů
 - ▶ nebude opomenut žádný jednotlivec ani region
- ▶ Na realizaci jejích cílů půjde jedna třetina investic ve výši 1,8 bilionu eur, které jsou k dispozici v rámci programu oživení NextGenerationEU a sedmiletého rozpočtu EU

Přínos Zelené dohody pro Evropu

Co má zajistit:

čisté ovzduší,
nezávadnou vodu,
zdravou půdu a
biologickou
rozmanitost

renovaci budov v
zájmu energetické
účinnosti

zdravé, cenově
dostupné potraviny

rozšíření veřejné
hromadné dopravy

ekologičtější energie a
inovace díky
špičkovým čistým
technologiom

delší životnost
výrobků, jelikož je
bude možné
opravovat, recyklovat
a opět používat

pracovní místa odolná
proti budoucím
změnám na trhu práce
a vzdělávání v
oblastech, které budou
potřeba pro budoucí
transformaci
společnosti

globálně
konkurenceschopný,
odolný průmysl

V jakých oblastech mají být přijímána opatření v návaznosti na Zelenou dohodu

Opatření

Klima

Životní prostředí a oceány

Energetika

Doprava

Zemědělství

Financování a regionální rozvoj

Průmysl

Výzkum a inovace

Příklady ovlivnění environmentálním právem EU

- ▶ **Aarhuská úmluva** - právo na informace o ŽP, účast veřejnosti, možnost obrany
- ▶ **EIA** - Environmental Impact Assessment
- ▶ **Integrované povolení**
- ▶ **NATURA 2000**
 - ▶ Směrnice o stanovištích
 - ▶ Směrnice o ptácích
- ▶ **Rámcová směrnice o vodách**
- ▶ **CITES nařízení**
- ▶ **Nitrátová směrnice**
- ▶ **Regulace chemických látek**
 - ▶ nařízení REACH - o registraci, hodnocení, povolení a omezování chemických látek a o zřízení Evropské agentury pro chemické látky (ECHA)
 - ▶ CLP - klasifikace, označování a balení látek a směsí